

GREETJE VAN DEN BERG

Laat
licht

GREETJE VAN DEN BERG

LAAT LICHT

Timo Huibers is de sombere en zwijgzame boer van 'Hoeve Polderzicht'. Als hij een einde aan zijn leven maakt, dreunt dat hard na in het leven van zijn vrouw Nina en zijn beide zoons en schoondochters. Ze blijven achter met zoveel vragen. Bovendien lijdt Nina onder de roddels in het dorp en denkt erover om hun boerderij te verkopen om ergens anders opnieuw te beginnen. Een weekje weg doet haar van gedachten veranderen, maar daar wordt het zeker niet makkelijker van. Dan komt er steun uit onverwachte hoek!

1

Het sneeuwde. Niet met dikke vlokken, maar aarzelend en fijntjes.

Nina Huibers stond op het verlaten erf van Hoeve Polderzicht. De boerderij stak als een donker silhouet tegen de grijze hemel af. Vanuit het raam straalde het bescheiden licht van de lamp boven de eettafel naar buiten. Nina ademde diep in en uit, ze omarmde zichzelf en stampte met haar voeten in een vergeefse poging om warm te blijven. Ze zou willen dat de vlokken groter werden, zodat ze de wereld helemaal zouden bedekken als een grote donzen deken die alles verhulde. Misschien zou dan de onrust wat afnemen, die haar in zijn greep hield sinds het gesprek dat ze gisteravond met haar man Timo had gevoerd. Nu hing het dreigend boven haar. Daarom had ze het in huis niet langer uit kunnen houden.

Timo was laat terug uit het dorp, terwijl hij had gezegd dat hij alleen een paar onderdelen voor de tractor zou halen. In eerste instantie had zijn vertrek haar opgelucht. De stilte in huis was beter te verdragen zonder zijn sombere aanwezigheid. Maar al na een kwartier was de eerste onrust binnengeslopen die steeds grotere vormen had aangenomen, en nu was ze ervan overtuigd dat hij veel te laat was.

Of verbeeldde ze zich dat alleen maar en kwam het door zijn woorden van gisteravond?

Hij was geen prater. Gisteravond had hij ook niet veel gezegd toen zij had aangegeven dat ze een weekje weg wilde. 'Even tot mezelf komen.' Tussendoor schonk ze koffie in en ze vroeg zich af of het wel tot hem was doorgedrongen wat ze had gezegd.

'Ik voel dat ik behoefte heb om even ergens anders te zijn,' had ze daarom haar woorden verduidelijkt toen ze de gevulde kopjes op tafel zette. 'Via internet kan ik een huisje voor weinig geld huren. Last minute of zo... Gewoon voor een weekje. Ik kan verf en m'n ezel meenemen, zodat ik wat kan schilderen. Daar komt de laatste tijd zo weinig van.'

'Als jij bij me weggaat, maak ik mezelf van kant,' had hij plompverloren gezegd, alsof hij haar gedachten kende. Alsof hij wist dat ze niet meer kon. Daarna was hun conversatie gestokt. Zwijgend hadden ze hun koffie opgedronken.

De hele fijne sneeuw had nu toch het dak van de grote schuur bedekt, en de tuin en het erf. In de verte meende ze het geluid van een naderende auto te horen. Stil bleef ze staan tot zijn auto daadwerkelijk het erf opreed. Ze wachtte niet tot hij uitstapte, maar liep het huis binnen om koffie te zetten.

Hij kwam niet direct binnen. Door het keukenraam zag ze hem naar de schuur lopen. Hij droeg het donkerblauwe jack dat hij al jaren had, zijn versleten spijkerbroek, zijn zwarte laarzen. Alleen het knalrode mutsje dat hij diep over zijn grijzende, te lange haren had getrokken, stak tegen het kille januarilandschap af. Dat mutsje kon zijn somberheid niet verbergen. Somberheid, die haar in eerste instantie juist had aangetrokken. Hij was zo anders dan de jongens uit de stad waar ze was opgegroeid. Zijn somberheid gloeide als een aureool rondom hem en gaf hem iets geheimzinnigs.

Ze herinnerde zich hun eerste ontmoeting in de overvolle trein die haar met haar vriendinnen na een dagje Amsterdam via een overstap in Amersfoort weer naar Zwartburg moest brengen. Hij zat alleen. Hij knikte zwijgend toen ze hem vroeg of ze erbij mochten komen zitten. Eerst giechelde ze nog met haar vriendinnen Elske en Noor, maar zijn zwijzaamheid leek hen na verloop van tijd ook te besmetten. Ze keken stil naar buiten, waar de zon zich opmaakte om na een lange zomerdag onder te gaan.

'Het licht is aan het einde van de dag het mooist,' had hij plotseling opgemerkt, om er peinzend aan toe te voegen: 'Alsof dat late licht warmer en liefdevoller is.'

'Goud... het kleurt de wereld goud,' vond Elske.

'Ja, een gouden gloed,' viel Noor bij, opgelucht omdat de stilte verbroken was. 'Foto's worden mooier als je even wacht tot na de middag.' Ze begon een heel verhaal over foto's die haar vader had gemaakt. Een verhaal dat Timo plotseling had onderbroken.

'Wat vind jij ervan?' had hij haar gevraagd.

Ze was verdronken in zijn donkere ogen, zocht verlegen naar woorden. 'Liefdevoller vind ik een mooiere benaming, mooier dan goud. Goud hoort bij hebzucht en kan daardoor een heel negatief gevoel oproepen, maar daar is bij liefdevol geen sprake van.'

Kort daarna moesten ze overstappen in Amersfoort. Tot

haar verrassing liep hij met hen mee en informeerde hij of hij weer bij hen mocht zitten. Later vertelde hij dat hij in Zwartburg opnieuw moest overstappen naar het Kamperlijntje. Vanaf het station in Kampen kon hij dan verder met de bus naar Zuiderzeeland reizen, de polder waar hij een boerenbedrijf runde. Ze had niet durven vragen of hij getrouwd was of een vriendin had. Daarom had ze gevraagd of hij nog bij zijn ouders woonde.

‘Die leven al jaren niet meer,’ was het enige dat hij erover kwijt wilde. Elske en Noor hadden willen weten of het in de polder niet saai was, alles was toch recht en strak? Hij vertelde dat de polder prachtig was, als je er maar oog voor had.

‘Daar kun je prachtig de nuanceringsen van het licht zien.’ In Zwartburg had hij haar gevraagd of ze niet een keer konden afspreken. Ze had direct toegestemd. Elske en Noor verklaarden haar voor gek. Zo’n vreemde vent, en hij zag er veel ouder uit dan zij. Nina wist dat beide dingen haar vooral intrigeerden.

Timo bleek elf jaar ouder dan zij te zijn. Zij was destijds negentien jaar, jong en met een hoofd vol romantische dromen. Er was zo weinig van terechtgekomen. Als kind had ze al geweten dat ze onderwijzeres wilde worden. Kort voor het behalen van haar diploma aan de pabo, trouwde ze met Timo en ging ze op de boerderij wonen. Na haar afstuderen vond ze een baan in een dorpje in Zuiderzeeland. Een jaar later werd hun oudste zoon Rick geboren, drie jaar daarop volgde Teun.

Het was in die tijd heel gebruikelijk dat je na de geboorte van je eerste kind stopte met werken. Zij deed dat ook. Gek-scherend merkte ze weleens op: ‘Mijn wereld is niet groter dan mijn erf.’ Toch had ze in die tijd die onvrede nog niet gevoeld. Waarom was die later wel ontstaan? Hield ze in die tijd meer van Timo? Kon ze toen nog beter tegen de teleurstellingen die haar huwelijk met zich meebracht?

Zevenentwintig jaar waren ze inmiddels getrouwd, en tijdens die jaren was Timo steeds stiller en somberder geworden. Ze had ontdekt dat hij werkelijk genoeg had aan zijn erf, zijn akkers en zijn regelmatige uitstapjes naar het dorp. Eén keer waren ze tijdens de zomervakantie met z’n vieren naar een huisje aan zee gegaan. Ze had dat huisje voor één week gehuurd, maar in die week had ze Timo steeds

ongelukkiger zien worden. ‘Dat was eens, maar nooit weer,’ had hij verzucht toen de auto hun erf opreed.

Destijds kon ze er zelfs nog om glimlachen. Zij vond het ook fijn om thuis te zijn, de jongens waren weer helemaal in hun element, en ze hield toch van Timo?

De schuurdeur ging weer open. Met kalme, bedachtzame tred kwam Timo de richting van het huis uit. Ze voelde hoe haar spieren zich spannen, hoe een doffe pijn zich in haar nek nestelde. Straks zou die zich naar haar hoofd uitbreiden.

‘Spanning,’ zei de huisarts.

‘Als je bij me weggaat, maak ik mezelf van kant...’ Zijn woorden vulden opnieuw haar hoofd toen hij zwijgend de keuken binnenkwam.

Ze wist zeker dat ze niet nog eens over een weekje weg zou durven beginnen. Laat staan dat ze zou durven praten over dat wat haar het meest bezighield: dat ze hem na al die jaren zou willen verlaten omdat ze gek werd van zijn zwijgzaamheid.

‘Heb je kunnen krijgen wat je wilde?’ vroeg ze, toen ze even later tegenover hem zat.

‘Niet helemaal, maar ik kan me er voorlopig wel mee red- den. Hoe laat komt Teun thuis?’

Teun, hun jongste, had niet alleen dezelfde donkere ogen als Timo, maar ook zijn ernst. Alleen had Teun zijn ouders niet op jonge leeftijd verloren.

Toen ze elkaar een paar weken kenden, had Timo haar de precieze toedracht van het vroege overlijden van zijn ouders verteld. ‘Ze zijn om het leven gekomen bij een auto-ongeluk. Daarna ben ik opgevangen door een oom en tante.’ Veel meer had hij niet willen vertellen. Pas veel later had ze nog uit hem gekregen dat zijn oom ook niet zo oud was geworden. Zijn tante was daarna naar Zeeland vertrokken, waar haar zus woonde. Hun contact was al snel verwaterd.

‘Teun zal laat zijn,’ zei ze. ‘Hij zou bij een vriend blijven eten.’

‘Wat schaft de pot hier?’

‘Hier?’ Het drong ineens tot haar door dat ze normaal gesproken om deze tijd het eten vaak al op had staan. Vandaag had ze het gewoonweg vergeten. ‘Ik heb nog een restje erw-tensoep van laatst in de diepvries.’

‘Genoeg voor Rick en Janneke?’ Lijnen doorgroefden zijn

voorhoofd. ‘Ze wilden komen eten, weet je nog?’
Hoe was het mogelijk dat ze zelfs daar niet aan had gedacht? Ze verheugde zich altijd als hun oudste zoon met zijn vrouw kwam eten. Rick leek veel meer op haar dan Teun, en Janneke was een en al vrolijkheid. Een straal zonlicht die hun hele huiskamer oplichtte met haar aanwezigheid.

‘Ik heb ook nog een blik erwtensoep in de kelder, en een verpakte rookworst. Fijn, dat je me hielp herinneren.’

Hij knikte haast onmerkbaar. Zij was blij dat ze op kon staan om voorbereidingen voor de maaltijd te treffen.

Toen Rick met Janneke aan tafel zat, leek het ineens minder donker, al was buiten de duisternis allang ingevallen. Misschien kwam het door de kaarsen die Nina overal had ontstoken, maar aannemelijker leek het nog dat het met Janneke van doen had, die stralend vertelde dat ze over een maand of zeven grootouders zouden worden.

‘Rick en ik zijn zo gelukkig. Het maakt ook helemaal niet uit wat het wordt: een jongen of een meisje. We willen dat niet weten als er een echo wordt gemaakt. Ons kindje is altijd welkom, wat het ook wordt.’

Janneke ratelde, Rick zat naast haar te glanzen. Nina keek naar Timo die het met een glimlach om z’n mond aan zat te kijken. Ze stelde zichzelf voor als oma, ze probeerde zich Timo als opa voor te stellen en ze nam het zichzelf kwalijk toen dat niet lukte.

‘Het blijft al langer licht,’ hoorde ze hem ineens zeggen.

‘De dagen lengen, hebben jullie dat ook gemerkt?’

‘Ik merk er nog niets van.’ Nina leunde ontspannen achterover. ‘Ik vind die donkere dagen na kerst vaak moeilijker dan de donkere dagen vóór kerst.’

‘Van mij mag het in ieder geval sneller gaan,’ zei Janneke.

‘Ik verlang heel erg naar de lente.’

‘Je zult toch even moeten wachten, meisje.’ Rick legde liefdevol zijn hand op haar arm.

‘Nee, jullie moeten opletten. Elke dag zie je de tijd verschuiven waarop de zon ondergaat.’ Nina hoorde de onderdrukte drift in Timo’s stem. ‘Als je in de stad woont, ontgaat je dat misschien, maar hier op de boerderij leef je naar het licht toe. Jullie zijn doof en blind geworden voor de wereld om jullie heen.’

‘Maar pa, Rick let nog altijd op de maan. Ik moet er weleens

om lachen. Hij vertelt me wanneer het nieuwe maan is en inmiddels weet ik wel hoe donker het dan hier in de polder is. Als het volle maan is, vieren we dat vaak samen. Dan laten we de gordijnen open en kijken met z’n tweeën naar de maan. Ik merk dat het voor mijzelf ook steeds belangrijker wordt. Laatst attendeerde ik een vriendin erop en die heeft me vierkant uitgelachen.’

Vanavond leek ze niet werkelijk tot Timo door te dringen. Hij knikte welwillend maar deed er verder het zwijgen toe. Janneke leek er geen last van te hebben. ‘Als ons kindje er straks is, zullen we hem of haar dat allemaal leren. Eerbied voor de natuur en een open oog voor de dingen om ons heen.’

‘Voor Gods schepping,’ verbeterde Timo haar direct.

Even leek Janneke uit het veld geslagen, maar toen stemde ze direct in. ‘Natuurlijk, pa, en ook dat zullen we onze kleine bijbrengen. Daar hoeft je helemaal niet aan te twijfelen. Ma, als het gedoopt wordt, wil ik toch zo graag dat jij het de kerk binnendraagt.’

Nina schoot in de lach. ‘Wacht eerst maar eens af of je zwangerschap wel goed verloopt.’

‘Maar je staat er niet onwelwillend tegenover?’ hield Janneke aan.

Nina keek naar het blije gezicht van haar schoondochter, naar Rick die haar op handen droeg. Ze waren blij met elkaar en dat droegen ze uit.

‘Niet onwelwillend? Het lijkt me geweldig.’

Ze zag het voor zich, zij met een kleinkind op haar arm. Timo zou in de kerk zitten. Ze wilde dat hij nu ook iets zou zeggen, maar hij at zwijgend verder. Het leek net alsof hij niets van hun gesprek had meegekregen.

In bed lag ze een paar uur later voor zich uit te kijken. Door het donkere raam zag ze dat de hemel zwart was en de maan nieuw. Het sneeuwde niet meer. Op het erf was het fragiele laagje sneeuw al door bandensporen en voetstappen van zijn maagdelijkheid ontdaan. Naast haar sliep Timo. Ze dacht aan zijn verre blik aan tafel, aan zijn ongeduld toen ze het over de lengende dagen hadden, aan zijn opmerking toen Janneke sprak over ‘een open oog voor de dingen om ons heen’.

Ook zijn geloof was tijdens hun huwelijk steeds somberder

geworden. Op een dag wilde hij niet aan het avondmaal in hun kerk. Als reden gaf hij op dat zijn geloof te zwak was, dat hij als christen elke dag weer faalde.

Natuurlijk had ze hem op andere gedachten proberen te brengen, al wist ze vooraf dat het onbegonnen werk zou zijn. Wat hij zich in zijn hoofd had gezet, kon geen mens daar uit praten. Ze betoogde dat God een god van liefde was. Ze vroeg hem of Christus dan voor niets was gestorven. Ze zei hem dat geen mens aan het avondmaal zou mogen als hij het zo bekeek, zelfs de predikant niet.

‘Dat moet eenieder voor zichzelf weten,’ was zijn weerwoord en vanaf die dag bleef hij thuis als er avondmaal gevierd werd.

Als ze het onderwerp nog eens ter sprake probeerde te brengen, weigerde hij erover te praten. Zo waren er tijdens hun huwelijk steeds meer onderwerpen onbespreekbaar geworden. Misschien kwam het daardoor dat ze de laatste tijd steeds vaker het idee kreeg dat ze stikte. Zelfs een hele ochtend schilderen, bracht daar geen verandering in. Steeds vaker beperkten hun conversaties zich tot het weer, de aardappelprijzen of anekdotes op de school waar ze les gaf.

Ze had weer gesolliciteerd toen Teun naar het voortgezet onderwijs ging. Tot haar verbazing en blijdschap werd ze aangenomen op een basisschool in Emelwerth, zo’n tien kilometer van hun eigen dorp verwijderd. Daar werkte ze twee dagen per week in groep zeven, en die dagen betekenden steeds weer een uitstapje in haar monotone bestaan.

Ze draaide zich om. Monotoon, anders was het niet te noemen. Elke dag hetzelfde, nooit iets onverwachts. Steeds minder gesprekken. Nu ze had aangegeven er even tussenuit te willen, dreigde hij direct dat hij zichzelf iets aan zou doen. ‘Als jij bij me weggaat...’

Misschien kende hij haar beter dan ze had gedacht. Natuurlijk overwoog ze om weg te gaan. Ze snakte er vaak naar om ruimte voor zichzelf te hebben. Als ze alleen was zou er ook stilte zijn, maar dat was een andere stilte. Dat was geen stilte die Timo met zijn aanwezigheid vulde.

Ze haalde diep adem.

‘Kun je niet slapen?’ Ze schrok van zijn stem. Zijn hand tastte naar haar gezicht, volgde zachtjes haar kaaklijn. ‘Misschien moet je binnenkort toch maar eens op internet kijken wat het kost om zo’n huisje te huren.’

‘Ik ga niet weg,’ fluisterde ze. ‘Niet voor altijd, bedoel ik.’ ‘Dat weet ik toch...’ Hij streelde haar wang. ‘Wat voel ik nou? Je huilt toch niet?’

‘Nee,’ zei ze. ‘Ik huil niet.’ Ze schoof naar hem toe, kroop dicht tegen hem aan, haar hoofd tegen zijn borst.

Ze zwegen allebei.

Het was acht uur geweest toen ze de volgende dag wakker werd. Timo’s plek was al leeg. Nina ging rechtop zitten. Van beneden klonk geen geluid. Teun was er blijkbaar ook stilletjes tussenuit geknepen. Gisteravond was hij laat thuisgekomen. Hij had gemopperd omdat hij vanmorgen al zo vroeg op school moest zijn. Teun zat in zijn laatste jaar aan de Hogere Landbouwschool. Hij zou het bedrijf van zijn vader overnemen. Rick had daar nooit voor gevoeld. Na een studie Engels stond hij nu voor de klas.

Ze gaapte, werd ineens weer getroffen door de stilte beneden, maar ook op het erf. Het bleek opnieuw gesneeuwd te hebben, ontdekte ze na een blik door het raam, maar de hemel was licht en beloofde een zonnige winterdag. Bandensporen gaven aan dat Teun met zijn kleine, overjarige auto al onderweg naar school was. Voetstappen liepen in de richting van de schuur. Daar zou Timo nu zijn.

Waarom maakte haar dat onrustig? Veel onrustiger dan anders? Ze had hem gisteravond toch voorgehouden dat ze hem niet zou verlaten? Lag het eraan dat hij zo stilletjes het bed had verlaten?

Ze schoot in haar slippers en trok haar badjas aan. Gehaast liep ze de trap naar beneden af. Zowel Timo als Teun leken een snel ontbijt in de keuken te hebben genoten. Waarom had Timo haar niet wakker gemaakt? Hij wist toch dat ze er een hekel aan had als Teun naar school vertrok zonder dat ze even met hem had gepraat?

Bij de achterdeur schopte ze haar slippers uit en verwisselde die voor haar met bont gevoerde laarsjes. De deur klemde. Ze gooide haar gewicht ertegenaan en viel bijna naar buiten. Over het besneeuwde, schemerige erf rende ze naar de schuur.

Binnen was niemand te zien. Ze ademde diep in en uit, liep langzaam op de tractor af waar Timo de laatste dagen zo druk mee was geweest. Hij was er niet, ze keek rond, maar ontdekte geen teken van leven. Haar hart bonkte met zware,

onrustige slagen. Ze riep zijn naam.

Hij reageerde niet.

Ze riep luider.

‘Zoek je mij?’ Hij kwam vanachter het schot vandaan, waar zowel haar auto als de zijne altijd stond, en veegde zijn handen af aan een oude doek. ‘Ik moest nog even naar jouw auto kijken. Binnenkort moet hij weer gekeurd worden. Ik zal zien dat ik een paar goede banden opscharrel, want daar wordt hij gegarandeerd op afgekeurd en dat kun je dan maar beter voor zijn.’

‘Waarom heb je me niet gewekt?’ Haar stem klonk schrill van de spanning die langzaam maar zeker van haar afgleed nu hij gezond en wel voor haar stond.

‘Je sliep zo lekker en ik had gisteren het idee dat je erg moe was.’

‘Maar Teun...’

‘Die heeft zichzelf uitstekend gered. Ik moest van hem zeggen dat hij vanavond bij Lianne eet. Uit school gaat hij direct naar haar toe.’

‘Juist...’ zei ze. ‘Naar Lianne.’

Zo goed als ze met Janneke overweg kon, zoveel moeite had ze met de vriendin van Teun. Haar jongste zoon wilde het bedrijf overnemen en het was haar een raadsel waarom hij nou net een meisje uitzocht dat niets van het boerenleven moest hebben. Ze haalde overal haar neus voor op. Waar Janneke de hartelijkheid zelf was en graag met Rick een wandeling langs de akkers maakte, zeurde Lianne over haar hakken die steeds onder de modder zaten, over de altijd aanwezige wind in de polder en de saaie omgeving. Vanaf het eerste moment had Nina geweten dat het met deze schoondochter niet klikte en ze merkte al snel dat het wederzijds was.

‘Dan ga ik nu maar ontbijten.’ Ze draaide zich om. ‘Ik zie je straks wel voor de koffie.’

Ze volgde over het erf haar eigen spoor terug en bedacht dat de wereld lichter leek als het had gesneeuwd.

De dag verliep zoals alle dagen wanneer Nina thuis was. Ze hield haar huishouden bij, dronk koffie met Timo en tussen de middag aten ze samen een paar boterhammen. Daarna belde ze haar moeder. Ze praatten over koetjes en kalfjes en haar moeder eindigde zoals gebruikelijk met de

vraag wanneer Nina weer eens kwam.

Later op de dag ging ze met de auto naar het dorp om boodschappen te doen. De lichte hemel was grijs geworden. Even later begon het opnieuw te sneeuwen. De doodse, donkere akkers leefden op onder de koude, witte laag. Zij ook. Het voelde alsof ze beter kon ademen.

Zelfs in de avond leek het minder donker. Timo kondigde aan vroeg naar bed te gaan. Zij wilde op Teun wachten. Om de tijd te doden, ging ze achter de computer zitten, bekeek haar mailbox die geen bijzonderheden opleverde. Ze zocht de sites met vakantiehuisjes op die ze eerder ook had bekeken. Sommige huisjes waren werkelijk voor een prikje te huur in deze tijd. Ze verbeeldde zich hoe het zou zijn om een week lang alleen door te brengen, de televisie aan te zetten op een programma dat zij graag wilde zien, iets te gaan drinken in een kroeg in een naburig dorp waar vrolijkheid heerste en vriendelijke mensen waren. Ze zou op school moeten overleggen of het mogelijk was, maar waarschijnlijk zou ze kunnen ruilen met haar collega, die drie dagen per week werkte. Een week ervoor of erna kon ze haar dagen inhalen. Ze sloot haar ogen en pakte in gedachten al een koffer vol met boeken die ze mee wilde nemen en die ene leuke jurk die ze nooit droeg. Zou het erg buitensporig zijn als ze elke avond uit eten ging? Het hoefde geen driesterrenrestaurant te zijn, maar een pizza bij een Italiaan of een schnitzel met patat in zo’n dorpsrestaurantje. ‘Je moet een huisje zoeken dat goed verwarmd kan worden en niet zo afgelegen ligt,’ hoorde ze ineens Timo achter zich zeggen.

Verward draaide ze zich om, peilde zijn gezicht, maar ze vond geen woede of onrust.

Hij kwam naar haar toe, legde zijn handen op haar schouders. ‘Ik vind het geen prettig idee als je in je eentje in een huisje in een bos zit. Zoek maar naar een bungalowpark. Zo eentje met een subtropisch zwembad, daar hou je toch zo van?’

Hij kuste haar op haar kruin. ‘Laat me morgen weten wat het geworden is. Ik ga proberen nog wat te slapen.’

Het luchtte haar op dat hij zo reageerde. Ze zocht een paar huisjes op die haar wel aanstonden, printte verschillende aanbiedingen uit en legde ze op tafel om ze de volgende dag aan Timo te laten zien.

Teun kwam laat thuis. Hij leek niet echt blij om haar te zien, sloeg haar uitnodiging om nog iets te drinken af. 'Ik ben moe en morgen moet ik er alweer vroeg uit.'

'Maak me alsjeblieft wakker voordat je weggaat,' bond ze hem op het hart. Hij beloofde het en wenste haar met een kus op haar wang een goede nachtrust.

De stilte keerde terug, maar deze stilte voelde niet zwaar aan. Ze voelde zich lichter en blijer dan ze zich in tijden had gevoeld. Voordat ze de lampen in de kamer uitdeed, bestudeerde ze nog een keer haar zomerhuisjeskeuze.

Timo sliep toen ze naast hem in bed gleeed. Heel zachtjes streelde ze z'n wang en viel even later tevreden in slaap.

Die nacht droomde ze over een zomerhuisje met een zwembad, waarin ze met lange slagen heen en weer zwom. Ze voelde zich voor het eerst volkomen gelukkig en bedacht dat het altijd zo zou moeten blijven. Ontspannen liet ze zich op het gladde water drijven en probeerde de stem te negeren die haar uit haar droom wilde roepen, maar de stem kwam dichterbij, schreeuwde zo hard dat ze er bang van werd.

'Ma! Ma, word nou wakker!' Ze zat ineens rechtop en toen ze in het gezicht van Teun keek, wist ze al wat hij zou gaan zeggen. 'Ma, het is pa...'

Ze wist later niet meer hoe ze beneden was gekomen, maar ze verbaasde zich erover hoe andere dingen haar waren bijgebleven. Haar slippers die ze uitschopte om sneller vooruit te komen, de kou aan haar voeten, het knerpen van de sneeuw en de ijzige wind.

Voor de deur van de schuur stond ze stil. Ze durfde niet naar binnen, maar Teun opende de deur. Nog voordat ze hem had gezien, hoorde ze die stem in haar hoofd: 'Hij heeft het gedaan, hij heeft het echt gedaan!'

Waarom wilden mensen zoveel weten? Waarom wilden ze weten hoe Timo het had gedaan en waarom vroegen ze of hij een afscheidsbrief had achtergelaten? Waarom kwam de vraag steeds weer terug of ze het niet had zien aankomen? Anderen hadden het wel gezien. Ze memoreerden met omfloerste stemmen en aangedane gezichten zijn somberheid. Iemand vertelde haar dat Timo erg over de toekomst van zijn bedrijf inzat, al had hij wel een hoge dunk van Teun. Er ging een minzaam glimlachje richting zijn jongste zoon. Nina wist later niet meer te vertellen wie wat had gezegd. Ze zat in haar eigen stoel in de kamer, vlak bij het raam dat zo'n fraai uitzicht bood over de witte akkers. Ze schudde handen en dronk heel veel koffie, die Janneke inschonk. Janneke, die in deze dagen niet langer een zonnestraal was, maar somber rondging en de niet-aflatende stroom gasten voorzorg van koffie en cake.

'Waarom heeft hij niet gedacht aan zijn kleinkind?' had ze vertwijfeld opgemerkt toen ze even alleen met Rick en Nina was. 'Was dat geen reden om te leven?'

Nina had heel even haar hand tegen de wang van haar schoondochter gelegd. 'Ik denk dat er voor hem geen enkele reden om te leven meer was.'

Haar vader wist te vertellen dat men vroeger iemand na zelfdoding op een aparte hoek bij de kerk begroef omdat hij of zij niet in gewijde grond mocht liggen. Haar moeder zei zachtjes dat ze blij was dat daar verandering in was gekomen.

Nina hoorde zoveel. Ze zat erbij en knikte, maar ze maakte geen deel uit van de gesprekken. Ze maakte zelfs niet langer deel uit van de wereld. Nooit eerder in haar leven was ze zo alleen geweest.

Op de dag van de begrafenis hadden gestegen temperaturen de sneeuw verjaagd. Het lichte land was weer gewoon een donkere akker geworden, waarop Timo nooit meer zou zaaien en oogsten. Onder de grijze hemel reed de zwarte auto met Timo's lichaam het erf af. Nooit meer zou Hoeve Polderzicht deze eigenaar onderdak verlenen.

Voor de dienst schudde Nina ontelbare handen. Lianne meldde trots dat de kerk afgeladen was, dat er zelfs stoelen

bijgezet moesten worden en dat er ook collega's van haar waren gekomen. Ze trok de stropdas van Teun recht, veegde een haartje van zijn colbert, mopperde dat hij toch beter een nieuw pak had kunnen kopen omdat dit er al zo afgedragen uitzag.

Gezichten wendden zich in hun richting toen ze de blanke houten kist volgden tot voor in de kerk. Nina liep er vlak achter, met het gevoel dat ze geen deel uitmaakte van deze scène. Ze zag gezichten maar herkende niemand. Ze voelde Jannekes hand die de hare vasthield en vroeg zich af wanneer deze vreselijke film zou eindigen.

Even later zat ze vooraan. Janneke hield nog steeds haar hand vast. Haar gevoel van vervreemding bleef. Dit overkwam haar niet werkelijk. Straks ging ze gewoon naar huis en in de schuur zou ze Timo vinden, knutselend aan zijn tractor of bezig met andere dingen. Hij zou haar vragen waar ze toch zo lang geweest was.

De predikant schraapte zijn keel. Harry van Bork was een opgewekte en joviale man. Vrijwel iedereen noemde hem bij de voornaam. Binnen de kerk werd hij op handen gedragen, en iedereen had meegeleefd toen zijn vrouw aan de gevolgen van kanker was overleden.

Nu begon hij aan de begroeting vanaf de kansel. Timo was het met veel denkbeelden van Harry van Bork niet eens geweest. Ze hadden samen heel wat discussies gevoerd. Volgens Timo maakte deze dominee geloven veel te makkelijk.

'Timo Huibers...' Harry haalde diep adem. 'Wij zijn hier om Timo Huibers te gedenken. We zitten in deze kerk met een gemeenschappelijk verdriet, maar ook met vragen. Waarom heeft Timo een einde aan zijn leven gemaakt? Hoe komt het dat hij de dood niet langer als een bedreiging maar als een bevrijding zag? In zijn beleving was geloven zo zwaar, zo beangstigend en zo moeilijk. In God zag hij geen liefdevolle vader, maar een god aan wiens verwachtingen je als mens nooit kunt voldoen. Misschien verwacht u antwoorden van mij. Dan moet ik u teleurstellen. Ik heb ze niet. Vroeger werd een mens na zelfdoding op een apart stukje grond begraven en dat betekende tevens uitsluiting van het hemelse leven na de dood. Vandaag ga ik Timo Huibers niet de hemel in praten. Dat kan ik niet. Dat kan ik bij geen enkel sterfgeval. Ik mag dat aan God overlaten.

God, Die elk mens bij name kent, Die groter is dan wij ons ook maar kunnen voorstellen.'

Later realiseerde Nina zich dat alleen die woorden van zijn preek waren blijven hangen. Van de rest kon ze niets naverellen. Ze realiseerde zich ook dat dit de belangrijkste woorden waren.

De wereld om Nina heen bevond zich in een doorlopende mist waardoor stemmen gedempt werden, gezichten vaag bleven en goedbedoelde raadgevingen niet overkwamen. Haar huisarts kwam en informeerde of ze iets kalmerends wilde. Ze bedankte beleefd want ze wilde haar schuld voelen, en haar verwarring. Ze wilde steeds weer al die vragen stellen waarvan ze van tevoren wist dat ze er geen antwoord op zou krijgen. Daarbuiten bestond niets, of het moest Janneke zijn die dagelijks aankwam en bezorgd informeerde of zij iets kon betekenen. Rick vroeg of ze misschien een psycholoog nodig had. Hij kende iemand die heel goed was in traumaverwerking. Misschien kon ze dat ook aan Teun doorgeven.

Ze glimlachte, overtuigd van hun liefde en goede bedoelingen, maar ze sloeg elk aanbod af. Janneke gaf aan dat ze best wat extra wilde koken. Rick zou dan dagelijks een portie naar Nina kunnen brengen, zodat ze daar niet over hoefde te denken.

Opnieuw bedankte ze. Het was goed voor haar om met dit soort basale dingen bezig te zijn. Ze zorgden ervoor dat ze haar gedachten even op iets anders richtte. In de vriezer lag nog voor een weeshuis aan groente, door haar in het najaar zorgvuldig klaargemaakt en gelabeld. Ook was er genoeg vlees. Ze hoefde de deur niet uit, ze kon rustig in haar kleine wereld leven. De directeur van de school waar ze werkte, had haar opgedragen alle tijd te nemen die ze nodig had. Er was een vervanger die haar werk zou overnemen tot ze zichzelf weer in staat voelde om voor de klas te staan. Het leek haar nu onvoorstelbaar dat het ooit weer zover zou komen.

Elke avond zat Teun nu tegenover haar op de plek waar eerder Timo altijd had gezeten. Op de eerste dag na zijn begrafenis had ze automatisch twee borden neergezet op dezelfde manier waarop ze dat eerder deed als Teun niet thuis was. Ze had de aarzeling van Teun niet gezien. Heel

even was het in haar opgekomen dat het niet klopte dat hij daar zat, dat Timo daar behoorde te zitten, maar even later meende ze dat het zo goed was.

Het drong niet tot haar door dat ze Lianne haast nooit zag. Soms kwam haar aanstaande schoondochter even aan, maar ze bleef maar even en ze zat nooit meer bij hen aan tafel.

Teun was zwijgzamer dan ooit en zij dacht er niet aan om te informeren hoe het met hem ging. De stilte in huis had grote vormen aangenomen. Had ze die eerder verafschuwd, nu wentelde ze zich erin. Ze stond er niet bij stil dat Teun ook verdriet had. Ze wist niet dat hij de grote schuur meed waar hij zijn vader had gevonden. Haar hoofd bood geen ruimte voor verdriet van anderen.

Op die manier gleden de dagen voorbij. Zelf vond ze dat ze zich er goed doorheen sloeg, al bleef het gevoel van vervreemding. 's Avonds keek ze naar het journaal zoals ze dat altijd had gedaan, maar de beelden drongen niet werkelijk tot haar door. Beelden van slachtoffers van een watersnoodramp, problemen binnen de regering, een ernstig ongeluk dat aan drie mensen het leven kostte. De berichten gleden langs haar af zoals een waterdruppel langs een oliejas. Berichten uit de mist waarin ze overleefde.

'Je moet het haar zeggen.' Lianne trommelde nerveus met haar vingers op de vensterbank van haar slaapkamer. 'Ik weet wel dat de omstandigheden veranderd zijn, maar mijn ideeën zijn dat niet. Ik ben daar altijd helder in geweest. Mij zul je niet op die boerderij zien. Ik zou er doodongelukkig worden. Je kunt kiezen: of de boerderij, of ik, maar allebei krijg je niet.'

Ze keek naar Teun en ergerde zich aan zijn zwijgzame gelatenheid. Hij zat op de enige stoel die haar slaapkamer rijk was.

'Je kunt niet zeggen dat ik niet eerlijk ben geweest,' benadrukte ze nog eens. 'Van het begin af heb ik je laten weten dat er geen boerin in me huist.'

'Dat verwacht ik ook niet van je,' reageerde hij nu. 'Ik denk dat ik je dat net zogoed duidelijk heb voorgehouden. Jij kunt er ook wonen zonder je met het bedrijf te bemoeien. Waarom zou je niet gewoon je eigen leven leiden? Mijn moeder is op een gegeven moment ook gaan werken. Waarom jij dan niet?'

Ze aarzelde. 'Er is meer,' zei ze zachtjes. 'Ik vind het

vreselijk om daar te wonen in die ruimte en die stilte. Daar zou ik nooit gelukkig worden. Je weet zelf dat ik graag mensen om me heen heb. En nu... nu je vader daar is overleden, en de manier waarop... Ik kan in zo'n huis niet wonen. Ik begrijp niet dat jij het wel wilt. Je zei dat je die schuur haast niet meer in durfde omdat je steeds voor je zag hoe...'

'Dat heeft tijd nodig.' Hij stond ook op, ging achter haar staan en legde zijn stevige werkhanden om haar hoekige heupen. Hij kon zich het leven zonder Lianne niet voorstellen. Ze hadden nu een jaar verkering en zijn liefde voor haar had zich in die tijd alleen maar meer verdiept. Zijn vader had beweerd dat ze niet de goede vrouw voor hem was. Nou, dan was zijn moeder dat schijnbaar ook niet voor zijn vader geweest. Hij wist toch hoe het huwelijk van zijn ouders ervoor stond? Het was hem wel duidelijk waarom zijn vader een einde aan zijn leven had gemaakt.

Ze draaide zich om en sloeg haar armen om hem heen. Haar zwart omrande, grijze ogen leken nog donkerder dan normaal.

'Je moeder zal het heus begrijpen, al zal ze het wel moeilijk vinden. Waarschijnlijk zal ze mij de schuld geven.' Ze glimlachte bitter. 'Ik heb het bij je moeder toch altijd gedaan.'

'Dat valt wel mee.' Hij kustte haar op het puntje van de neus. 'Dat valt helemaal niet mee. Jij weet net zogoed als ik dat het altijd Janneke voor en Janneke na is. Janneke is de ideale schoondochter, maar van haar wordt niet verwacht dat ze op een boerderij midden in de polder gaat zitten.'

'Niemand verwacht dat ook van jou.'

'Je weet best dat het anders is,' zei ze heftig. 'Jij wilt altijd schipperen en het iedereen naar de zin maken, maar dat kan niet. Je zult keuzes moeten maken en met die keuzes zul je mensen pijn doen.'

'Geef me nog wat tijd,' zei hij zacht. Zijn wijsvinger volgde de lijn van haar smalle, knappe gezicht. Hij was trots dat deze prachtige vrouw van hem hield. Ze was zo mooi dat ze met een modellenwedstrijd mee zou kunnen doen. Wat hem betreft zou ze winnen met haar slanke lichaam en haar donker omrande ogen. Er was niemand die zo kon lachen als zij.

Nu lachte ze niet. Een diepe denkrimpel verscheen boven haar ogen. Haar lippen vormden woorden.

DE ONVERWACHTE
GEVOLGEN VAN EEN VRESELIJKE
GEBEURTENIS

Laat licht

Timo Huibers is de sombere en zwijgzame boer van Hoeve Polderzicht. Als hij een einde aan zijn leven maakt, dreunt dat hard na in het leven van zijn vrouw Nina en zijn beide zoons en schoondochters. Ze blijven achter met veel vragen. Bovendien lijdt Nina onder de roddels in het dorp. Ze denkt erover om hun boerderij te verkopen om ergens anders opnieuw te beginnen.

Een verblijf elders doet haar van gedachten veranderen, maar daar wordt het zeker niet makkelijker van. Onverwachte steun krijgt ze van haar oudste schoondochter Janneke, die in het verleden van haar schoonvader duikt.

Greetje van den Berg schrijft levensechte verhalen over de mensen van alledag. Ze woont en werkt in de Noordoostpolder. Al vijftientig jaar schrijft ze romans, waaronder recent de succesvolle boeken *Voltooid en vergeten* en *Nachtgedachten*.

ISBN 978 90 5977 595 4 NUR 344

9 789059 775954

www.vclserie.nl